

Natur og vandmiljø, Jura, Økonomi og ledelse

## **EU's biodiversitetsstrategi er med til at udstikke retningen for fremtidens landbrug**

EU's biodiversitetsstrategi har formet Europas natur og biodiversitetspolitik i mere end et årti, og kan forventes at have en stigende effekt på de krav og forventninger der møder landmanden og andre jordejere fremover.

### Viden om

---

EU's biodiversitetsstrategi beskrev oprindeligt en række mål og metoder for naturen frem mod 2020. Den oprindelige strategi blev dog i 2020 erstattet af en ny strategi med mål for 2030, der skal skubbe medlemslandene i EU til at indføre tiltag, der bedst muligt bremser tilbagegangen i biodiversitet. For at nå dette overordnede formål er der i strategien opstillet en række delmål som de enkelte lande har givet tilsagn til at efterkomme.

### **Delmål i EUs biodiversitetsstrategi:**

EU's biodiversitetsstrategi 2030 peger på en række delmål, hvoraf tre opfattes som centrale for udmøntningen af strategien, hvad angår beskyttelse af naturen:

1. Retligt beskytte minimum 30 % af EU's landområder og 30 % af EU's havområder og integrere økologiske korridorer som en del af et reelt transeuropæisk naturnet.



2. Strengt beskytte mindst en tredjedel af EU's beskyttede områder, herunder alle EU's resterende primær- og urskove.
3. Effektivt forvalte alle beskyttede områder, fastlægge klare bevaringsmål og -foranstaltninger og overvåge disse på hensigtsmæssig vis.

[Læs mere om biodiversitetsstrategien.](#)

## Biodiversitetsstrategien fungerer som en rettesnor med elastik

Biodiversitetsstrategien fungerer med andre ord som en slags rettesnor for efterfølgende strategier, mål og politikker. Det betyder at de mål der stilles op i strategien både bliver genbrugt direkte i efterfølgende tiltag og inspirerer kraftigt til udformningen af fremtidige beslutninger.

Ved at sætte sig ind i EU's biodiversitetsstrategi kan man altså få værdifuld indsigt i hvordan politiske og samfundsmæssige krav til natur og biodiversitetsbevarelse vil udformes fremover. Kigger man nærmere på målsætningerne fra strategien, vil man dog hurtigt opdage, at der er en del rum til at definere, hvad der konkret menes.

Derfor er der også en del usikkerhed mht. hvordan strategien rent faktisk implementeres på længere sigt. Det afhænger nemlig ikke kun af beslutninger i EU-kommissionen og parlamentet, men også af hvordan den danske stat konkret vælger at implementere strategien.

## EU's naturgenopretningsplan blev en forordning

I forbindelse med strategien blev der fremlagt en plan for genopretning af EU's natur. En del af naturgenopretningsplanen fra strategien er i dag vedtaget som en forordning og er derfor ofte benævnt naturgenopretningsforordningen eller Nature Restoration Law (NRL) på engelsk. Essentielt set er der tale om de samme overordnede mål, men det at der nu er tale om en forordning betyder at der sættes bindende mål for medlemslandene. En forordning er markant mere restriktiv mht. de overordnede mål og de metoder som de enkelte lande skal benytte for at nå målene, end f.eks. et direktiv er. Tanken bag forordningen, er at de enkelte medlemslande skal guides mod mere konkrete handlinger som kan støtte de allerede definerede naturtyper fra EU's habitatdirektiv.

Genopretningsforordningen er i denne sammenhæng særligt vigtig fordi der igennem den, tages mere konkrete skridt for at sikre at landbrugssektoren bidrager signifikant til biodiversitetsstrategien. Se afsnittet i bunden af artiklen for en opsummering af naturgenopretningsplanens centrale tilsagn som de fremgår i biodiversitetsstrategien.



Lille Ildfugl er en af de 17 arter af dagsommerfugle som indgår i EU's indeks for græslandssommerfugle. Lille ildfugl er almindeligt forekommende i Danmark og vil også kunne findes mange steder i agerlandet. Foto: Emil Skole Læsøe, SEGES Innovation.

Selvom forordningen allerede er stemt igennem med definerede delmål så er der, ligesom i biodiversitetsstrategien, stadig en række afstemninger og aftaler der skal forhandles på plads før vi ved præcist hvad forordningen kommer til at betyde for de Europæiske medlemslande og for landbrugssektoren som helhed. Det skyldes at man endnu ikke har defineret hvad de forskellige tilsagn dækker over. Den proces er stadig i gang og fornyeligt blev næste kapitel skrevet. Den 9. november 2023 stemte Europa parlamentet, Ministerrådet og EU-kommissionen en aftale i gennem. Nu mangler blot den endelige godkendelse af teksten i Ministerrådet og Europa-Parlamentet.

Et af de vigtigste indhold i aftalen er en målsætning om at medlemslandene skal indføre og implementere foranstaltninger til at genoprette god tilstand for de naturtyper der ikke allerede opfylder dette mål for mindst 20 % af naturtypernes areal inden 2030 og på 90 % af naturtyperne i 2050. Det gælder både inden og uden for Natura2000 områderne.

I agerlandet er de mest betydende detaljer at EU-medlemslandene skal kunne vise positiv udvikling indenfor to af de følgende tre indikatorer i 2030 og hvert sjette år herefter:

1. The grassland butterfly index
2. The share of agricultural land with high-diversity landscape features
3. The stock of organic carbon in cropland mineral soil

## Særligt fokus på bestøverne

I aftalen er der lagt særlig vægt på at bremse nedgangen for bestøvere (herunder græslandssommerfugle) skal vendes inden 2030, hvilket skal kunne dokumenteres med målinger hvert sjette år eller oftere. For at nå målet om at vende tilbagegangen for bestøvere er det vigtigt at man fokuserer på at genoprette deres levesteder og ikke blot deres føderessourcer. Derfor bør genopretningstiltag der skal gavne bestøvere, også handle om at genoprette de naturlige strukturer og dynamikker udenfor dyrkningsfladen.

Det er kort sagt ikke nok at udså blomsterstriber hvis ikke det nærliggende landskab samtidig byder på egnede levesteder til vilde bier, sommerfugle og svirrefluer. Her vil det være nødvendigt at bistå med at bevare småbiotoper og større naturarealer med permanente levesteder. Bevaring af levesteder på større naturområder handler i høj grad også om at indføre et naturligt græsningstryk der kan forhindre hhv. tilgroning og overgræsning der begge vurderes som værende særligt skadelige for bevarelsen diversiteten af føderessourcer som de vilde bestøvere er afhængige af.

### **Landskabstræk der nævnes som biodiversitetsfremmende:**

- buffer zoner
- brakt land indenfor eller udenfor produktion
- læhegn
- mindre træbevoksninger
- rækker med træer
- marginaljorder nær dyrkede arealer
- udyrkede pletter
- kanaler og mindre vandløb
- større vandløb
- mindre vådområder
- landskabsterrasser
- stembunker og høje
- stendiger
- vandhuller
- kulturelle strukturer

## **Landskabsstrukturer og småbiotoper**

Landskabsstrukturer med høj biodiversitet er også nævnt som et særligt fokusområde, og her er der behov for at definere præcis, hvad der menes for at forstå hvilke komplikationer det kan have for fremtidige politikker og dermed for landmanden og landbruget generelt. Ifølge Europa-Parlamentet skal man her kigge på den definition der i biodiversitetsstrategien er nævnt under målet om at

”Mindst 10 % af landbrugsarealet skal bestå af landskabstræk, som fremmer en høj diversitet” Her peges der på en række specifikke tiltag der fremgår af oversigten nedenfor.

## Samspil med klima

Udover et særligt fokus på bestøvere og landskabsstrukturer, så bliver lavbundsjorder med højt tørveindhold fremhævet i genopretningsplanen som et særligt indsatsområde hvor der stilles konkrete krav – se oversigten nedenfor. Dermed kan vi se frem mod, at der fortsat vil være et stort pres på at finde løsninger til at udtage og genoprette lavbundsarealer – ikke blot som en del af en lang række klimaindsatser men også som en del af en bredere indsats for genopretning af naturlige økosystemer.

### Konkrete krav ang. lavbundsjorder:

- 30 % af jorderne inden 2030 (heraf skal 1/4 oversvømmes)
- 40 % af jorderne inden 2040 (heraf skal 1/3 oversvømmes)
- 50 % af jorderne inden 2050 (heraf skal 1/3 oversvømmes)

## Hvordan påvirkes landmanden?

Et eksempel på en af de politikker hvor vi kan se, at naturgenopretningsplanen (og dermed biodiversitetsstrategien) allerede har haft en særlig effekt, og hvor vi også kan forvente en markant indvirkning fremover, er EU's landbrugsreform.

Her er det, man kalder Common Agricultural Policy (også kendt som CAP-planen) med til at definerer hvilke regler og krav man skal overholde for at modtage landbrugsstøtte. Allerede i dag kan kravet om 4 % ikke-produktive arealer henføres til de definitioner, der benyttes i naturgenopretningsplanen.

### 4 % ikke-produktive arealer

Følgende områder kan medregnes i kravet om 4 % ikke-produktive arealer, der ses et stort overlap med biodiversitetsfremmende landskabstræk:

- Brak
- Blomsterbrak
- Bestøverbrak
- Markbræmmer
- 3-metersbræmmer
- Småbiotoper

- Markkrat
- GLM søer
- GLM-fortidsminder samt deres tilhørende bræmmer.

Du kan læse mere om [opfyldelse af 4 % kravet for udlægning af ikke-produktive arealer](#).

## Lang vej igen

Skal man vurdere hvor langt Danmark er med at indfri de mål og krav, der indtil videre er udlagt i biodiversitetsstrategien og som er konkretiseret i genopretningsplanen, så kan man skele til den nyeste årsrapport fra biodiversitetsrådet hvor de danske arealer netop vurderes i forhold til de krav der er defineret for at kunne imødekomme de enkelte tilsagn.

Her er der et par vigtige punkter som bør fremhæves. Som nævnt, gælder tilsagnene på EU-niveau og der bør altså tages højde for de enkelte landes forudsætninger når der vurderes i hvilken grad de enkelte tilsagn skal efterkommes i de enkelte lande.

Rådet bemærker, at disse forudsætninger bør vurderes på objektive økologiske kriterier for kvaliteten og kvantiteten af natur. Det understreges dog, at enkelte medlemslande ikke kan fritages fra at bidrage i rimelig grad og der kommenteres i rapporten at rådet ikke ser ”nogen stærke biodiversitetsmæssige eller samfundsmæssige argumenter for, at Danmark påtager sig mindre ambitiøse mål end andre lande og foreslår derfor, at Danmark som udgangspunkt påtager sig mål, der mindst svarer til de fælles mål”.

Rådets foreløbige vurdering lyder på at blot ”1,6 % af Danmarks landareal, inklusive søer og vandløb, og 1,9 % af Danmarks havareal for nuværende kan bidrage til de internationale delmål om beskyttede områder”.

Med udgangspunkt i de foreløbige vurderinger kan der altså spekuleres i, at allerede beskyttede naturarealer med tiden vil blive underlagt en strengere beskyttelse så de kan inkluderes i tilsagnet om 30 % retligt beskyttet natur. Det vil dog ikke bringe os i mål i forhold til de 30 % beskyttet areal og sammenholdt med kravet om 10 % strengt beskyttet areal vil det tydeligvis være nødvendigt at implementere vidtrækkende tiltag for at sikre Danmarks bidrag.



Et læhegn er et eksempel på et biodiversitetsfremmende landskabstræk som i agerlandet kan bidrage med levesteder og skjul til de mere almindelige arter, og som under de rette forudsætninger kan indeholde unikke småbiotoper som veterantræer og stendynger. Foto: Emil Skole Læsøe, SEGES Innovation.

## Prioritering af biodiversiteten kan spare dobbeltarbejde

For at Danmark kan bidrage til internationale visioner og målsætninger vil det altså være nødvendigt med en effektiv beskyttelse og genopretning af betydelige arealer. En del af disse arealer er som nævnt allerede kategoriseret som natur, men mangler effektiv genopretning og beskyttelse for at kunne bidrage i internationalt perspektiv.

Andre steder vil det være nødvendigt at tage jord ud af drift for at kunne binde arealerne sammen og genindføre de naturlige processer der skaber grundlaget for en effektiv biodiversitetsbevarelse – f.eks. ekstensiv græsning og naturlig hydrologi.

Disse øgede internationale krav falder sammen med udtagningen af lavbundsjorder og vådområder der primært er begrundet i hhv. klima og vand miljø formål. Ved udtagning af disse arealer kan der potentielt opnås en positiv biodiversitetseffekt hvis der tænkes i helhedsorienterede løsninger fra starten.

I denne slags projekter vil det ofte være et krav at arealerne genoprettes og forvaltes i videst mulige omfang for på sigt at have en positiv effekt, men med de rigtige tiltag så kan de formentligt tælle med som beskyttet natur den dag det bliver muligt og nødvendigt at opjustere Danmarks bidrag til den Europæiske Biodiversitetsstrategi.



Hvis de rigtige forudsætninger er til stede og langsigtede løsninger indtænkes fra start, kan større lavbundsarealer, som her ved Odder, genoprettes til gavn for ikke kun klimaet, men også naturen. Foto: Emil Skole Læsøe, SEGES Innovation.

## Centrale tilsagn i EU's naturgenopretningsplan som den fremgår i biodiversitetsstrategien

I naturgenopretningsplanen er en række centrale tilsagn opstillet med det formål at støtte bevarelsen af naturtyper i EU:

1. Der skal foreslås retligt bindende EU-mål for genopretning af naturen i 2021 med forbehold af en konsekvensanalyse. Senest i 2030 skal betydelige områder med skadede og kulstofrige økosystemer være genoprettet, habitater og arter må ikke vise nogen forringelse af bevaringsstatussen eller -tendensen, og for mindst 30 % af disse arter og habitater skal der være opnået en gunstig bevaringsstatus eller i det mindste en positiv udvikling.
2. Tilbagegangen i bestøvere skal være vendt.
3. Risikoen ved og brugen af kemiske pesticider skal være mindsket med 50 %, og brugen af mere farlige pesticider skal være mindsket med 50 %.
4. Mindst 10 % af landbrugsarealet skal bestå af landskabstræk, som fremmer en høj diversitet.
5. Mindst 25 % af landbrugsjorden skal være benyttet til økologisk landbrug, og udnyttelsen af agroøkologiske metoder skal være øget betydeligt.



6. Der skal være plantet tre milliarder nye træer i EU under fuld overholdelse af de økologiske principper.
7. Der skal være gjort betydelige fremskridt med oprensning af lokaliteter med jordbundsforurening.
8. Mindst 25 000 km floder skal være genoprettet som fritflydende.
9. Antallet af de arter på rødlisten, som trues af invasive ikkehjemmehørende arter, skal være reduceret med 50 %.
10. Tabet af næringsstoffer fra gødning skal være reduceret med 50 %. Det skal have ført til en reduktion i anvendelsen af gødning på mindst 20 %.
11. Byer med mindst 20 000 indbyggere skal have en ambitiøs plan for grønnere byer.
12. Der må ikke anvendes kemiske pesticider i følsomme områder såsom grønne byområder i EU.
13. De negative virkninger for følsomme habitater, herunder havbundshabitater, som fiskeri og udvindingsaktiviteter medfører, skal være reduceret væsentligt for at opnå en god miljøtilstand.
14. Bifangsten af arter skal være elimineret eller reduceret til et niveau, der giver mulighed for genopretning og bevarelse.

## Referencer

---

[Nature restoration: Council and Parliament reach agreement on new rules to restore and preserve degraded habitats in the EU](#) – Consilium

[European grassland butterfly indicator](#), EEA

[Landscape Features and Biodiversity](#), ENRD

[Vilde Bestøvende Insekter og Virkemidler](#), Aarhus Universitet DCE

Biodiversitetsrådets årsrapport 2023: Mod robuste økosystemer - anbefalinger til en dansk lov om biodiversitet, Biodiversitetsrådet

Nyhedsartikel om Guide til mere Biodiversitet i Ådale, LandbrugsInfo

EU Biodiversity Strategy for 2030 Bringing nature back into our lives, EUR-Lex

## Emneord

Indsætser på bedriften

Natur- og arealforvaltning

Naturbeskyttelse

+1

Natur og vandmiljø

## Tema: Biodiversitet og naturforvaltning

Find nyeste viden, inspiration og anbefalinger til, hvordan du forvalter naturen og biodiversiteten bedst muligt og på samme tid tilgodeser en bæredygtig landbrugsproduktion.

Publiceret: 12. december 2023

Opdateret: 12. december 2023

## Vil du vide mere?



### Frederik Forsberg

Naturkonsulent

SEGES Innovation P/S

[fkfg@seges.dk](mailto:fkfg@seges.dk)

+45 2311 9008

## Støttet af

**Promille**afgiftsfonden for landbrug

---

SEGES Innovation P/S    Tlf.    8740 5000  
Agro Food Park 15    Fax.    8740 5010  
8200 Aarhus N    Email    [info@seges.dk](mailto:info@seges.dk)